

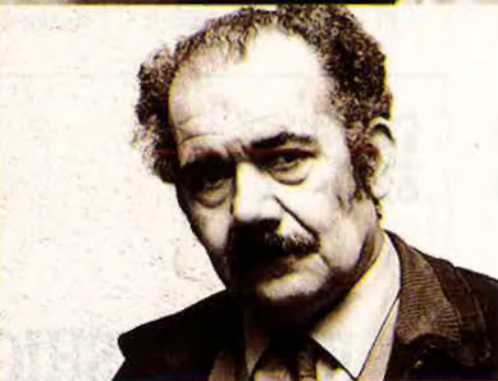
Les paraules més odiades dels nostres autors

Salvem els mots, però no tots

No fa tant, el lema era: "Salvem els mots". Però, ¿tots els mots? Recentment, el mateix "mots" en els textos corrents s'ha anat substituint, sortosament, per "paraules". O sigui que no es tractava de salvar-los tots.

En el diccionari planià que el periodista Lluís Bonada publicava en EL TEMPS (29-4-91), el lector s'adonava que Josep Pla no estava tampoc disposat a estimar-se qualsevol paraula. Aquella que potser odiava més, si aquesta no és una expressió exagerada, era *lletraferit*. En deia, exactament: "Una de les paraules que fan més angúnia de la llengua catalana. Considerar que un degustador de les lletres és en certa manera un ferit implica una barbàrie primigènica i popular delirant. Això no vol dir que el poble hagi inventat la paraula. La paraula fou inventada per la força ciclòpia dels qui han entrebancant l'existència, en aquest país, d'una cultura pròpiament civil, absolutament profana". A banda de les suggerents similituds entre aquests als quals Pla acusa d'entrebancar el que diu que entranquen i determinades posicions actuals respecte a la llengua i els esforços per apartar-la d'allò que l'escriptor descriu com a cultura pròpiament civil, absolutament profana, la frase escollida per Bonada permet de fer un joc, el qual ocupa les ratlles següents. És aquest: si a Pla li fa tanta angúnia *lletraferit*, ¿quines altres paraules fan angúnia a unes quantes persones que en viuen? (no es tracta de venedors) o, dit d'una altra manera, ¿quins mots no estan de cap manera disposats a salvar?

L'escriptor **Quim Monzó** en té unes quantes, "amb el benentès que em repugna sentir-les, però que no les rebutjo, perquè en boca d'un personatge que vols fer quedar com un imbècil poden anar molt bé". La primera és *ubicar*. "No ho tolero, em subleva", diu Monzó. I hi afegeix *bacon*. S'explica: "Quan vaig al mercat del Ninot demano cansalada fumada; si volen que digui *bacon* hauria de dir: 'I would have a pound of bacon'". També se sorprèn que dels revolts se'n diguin *curves* i que de l'esperit de vi se'n digui *alcohol*. "Per aquest camí, quan demanin carbó diran que volen carboni", fa broma Monzó. I ho acaba amb una paraula molt

Xavier Pericay, Toni Cucarella, Ferran Torrent i Albert Jané.

ARXIU

particular: *edicle*. El diccionari en diu: "m *arquít* 1 Edifici de molt petites dimensions, com un quiosc, un temple, etc.". Monzó espera que aquesta paraula no s'escampi gaire i reconeix que li disgustaria sentir-la "per exemple, tot parlant dels xiringuitos del Moll de la Fusta. Algú podria dir que el Roig Robí ha agafat un dels edicles del Moll que serà Blau Marí". El seu col·lega de *Sang bruta*, l'escriptor **Sergi Pàmies**, odia especialment l'expressió *en aquest sentit*. "Em fa fàstic", diu, contundent. "Abans es feia servir molt *a nivell de*, i ara, aquesta expressió", diu. Aquests usos que es fan de certes expressions, per guanyar temps mentre es pensa, no serveixen perquè no es diu res". I afegeix que li sembla una pedanteria. L'atribueix a "un vici d'advocat que els polítics han imitat i que ara s'ha estès". L'escriptor

i periodista **Ferran Torrent** també comparteix amb Pàmies una certa mania per l'expressió *a nivell de* perquè, segons ell, "el nivell és una cosa física, com ho és, per exemple, el nivell d'aigua". No és, tampoc, del seu gust començar una narració dient, per exemple, *Era una tarda d'hivern...* Prefereix suggerir-ho a través d'altres mecanismes com la descripció. Així, ho resolldria dient *Portava un abríc d'hivern...* Tanmateix, el que realment nequiteja a aquest autor valencià són les paraules o cites estrangeres que apareixen en alguns llibres: "és com donar privilegis immerescuts a idiomes determinats com són l'anglès, l'alemany o el llatí. A més, molesten molt perquè pressuposen que el lector coneix l'idioma en qüestió, i no sempre és així". I, per això, Torrent amenaça amb posar cites xineses en la seua

pròxima novel·la. La qüestió, realment, l'indigna. Finalment, afirma que una frase carregada de paraules cabades en -t, com tranquil·litat, mercat o irracionalitat, així com tots els adverbis acabats en -ment, "martellegen el cervell del lector, que llegeix en veu alta en el seu interior". L'escriptor **Jaume Cabré** avorix "la utilització abusiva del *com* en frases de l'estil de "això és *com* bo" o "això és *com* a molt interessant". "Quan es fa servir el *com* sense que es vulgui fer un nexa comparatiu", explica, "em produeix una esgarri-fança". I fa, també, la seva broma: "ho

grandiloqüent", comenta Fité. També el desagrada que es digui *el proper dijous* per comptes de *dijous que ve* (s'entén que li passa el mateix amb els altres dies de la setmana), perquè troba que "desvirtua la frase tradicional". El seu company de *colla* i autor de la polèmica *Verinosa llengua*, **Xavier Pericay**, sent aversió per l'ús de la paraula anglesa que se sol traduir per *lleuger* quan és epítet del substantiu 'català', quan aquest no és gentilici sinó que es refereix a la llengua dels catalano-parlants. "L'expressió *català light* és una cosa que m'ha caigut a sobre, tot i que no me

designació del xampany perquè em sembla una claudicació indigna dels periodistes i intel·lectuals davant d'una oficina internacional, d'un organisme de designació d'origen". A pesar de Jané, la paraula sembla que més aviat va provocar una explosió i que ara bombolleja com el xampany. A Jané també li "causa especialment malícia el *no només* per comptes del *no solament* tradicional". I explica que, mentre va treballar al diari *Avui*, es va esforçar per fer complir aquesta norma tradicional.

Quan els textos que escriuen els escrip-

Mossèn Ballarín, Oriol Izquierdo, Monzó, Pàmies i Julià Guillamón.

ARXIU

trobo com a molt odiós".

Els escriptors, tant si publiquen en diaris o si uns actors diuen els seus guions com si les empreses editores els publiquen llibres, se'ls llegeix ben aviat un corrector, paraula que, amb certa confusió sobre els matisos que la fan voler dir una altra cosa, és cada vegada més corrent veure substituïda per editor. I dels uns i als altres n'hi ha d'unes quantes menes. **Ricard Fité**, redactor en cap d'edició del diari *Avui* abomina el *quelcom*. "Sona fatal", diu, "em fa angúnia i, encara que tinc entès que s'usa en algunes variants, no l'he sentida mai dir a ningú vivament, per això em sona pedant". També troba igualment fatal l'ús de *davallada* en lloc de *descens*. "Em sona a una devallada als inferns i en expressions com 'una devallada del 0,1 per cent de l'IPC' queda del tot ridícul, és molt

l'he adjudicada mai i em passa com amb totes les adherències que un no vol, em fa urticària". I diu el perquè: "Es tracta d'una falsa simplificació, l'assumpte és molt més complex que dividir-lo en dues faccions o en dos tipus de català". L'expressió va començar a sonar després d'una forta campanya, sobretot televisiva, mitjançant la qual la publicitat es va encarregar de fer saber que es fabricaven multitud de productes *light*, des de maioneses fins a cigarrets. I Pericay ara la troba injusta i imprecisa aplicada al català dels mitjans de comunicació o al que ell i altres col·legues seus creuen que hauria de ser. En un altre costat, **Albert Jané**, que tradueix bona part dels textos de còmics de *Cavall Fort* i que els corregeix tots, odia una paraula etflica. "Sentó un odi visceral per la paraula *cava* aplicada a la

tors són en forma de llibres publicats, els que hi diuen la seva són els autors de les ressenyes que publiquen els diaris i les revistes. I aquests també tenen els seus odis, les seves manies. **Julià Guillamón**, que entre altres llocs firma en *La Vanguardia*, procura evitar l'expressió *d'alguna manera*. Diu que "és una expressió que es fa servir de vegades en crítica i que en realitat no vol dir res, és una pura nebulosa que és deguda a la falta de seguretat". Confessa que ho ha posat moltes vegades i matisa: "El que vol suggerir l'expressió no és dolent: que el discurs sigui al·lusiú i que no es pretengui esbrinar veritats ja és convenient, però la mateixa expressió és el costat fosc d'aquesta bona intenció". Guillamón afegeix que ha advertit "que hi ha crítics que parlen de *fer bullir l'olla* i coses semblants i en diu: "em repelen

profundament, és rural i culinari, propi de la crítica verdulera". **David Castillo**, autor d'una antologia de poetes joves i responsable del suplement de cultura del diari *Avui*, accepta que el molesta molt que es digui d'algú o d'alguna cosa que és *emblemàtic*. "Em fot perquè té la pinta de bandera". I troba "bastant fastigosa" la paraula *paradigma*. Quan llegeix poesia, Castillo odia trobar-se amb el nom de la ciutat italiana dels canals: "Venècia", diu, "em fot moltíssim; té una connotació tova, decadent, de poeta a punt que li vingui la regla o de ple atac d'hemorroides". I avisa que "molts poetes espatllen un poema quan se senten obligats a posar les paraules *gavina* o *capvespre*". D'aquesta última, en diu "em destrossa el fetge". **Oriol Izquierdo** treballa d'editor en una empresa que publica llibres i, entre altres maneres de fer pública la seva opinió sobre llibres, porta, en l'anonimat, la secció *hit parade* d'aquesta revista. Izquierdo troba que "el parell de paraules *normal* i *interessant*, en crítica, són dos *comodins*, fal·làcies i entelèquies". Defineix de la mateixa manera "el parell de paraules *editor* i *crític*". Estira aquesta llista, que va de dos en dos, dient: "En llegir creació, em molesta trobar *barco*, perquè em fa pensar en vaixell, i em destroba igualment trobar *vaixell* perquè em fa pensar en barco". Justifica aquesta actitud de balança assegurant que "és un drama que arrosseguem".

Publiquin llibres o no, els periodistes són els escriptors que més clarament viuen de l'ofici. El degà del col·legi de Catalunya, **Josep Pernau**, odia la paraula *cavaller*, "en el sentit que es refereix a les persones generoses i gentils i que prové dels que anaven a cavall". I ho remata: "Segur que molts eren uns fills de puta. Només cal imaginar què ens semblaria si en un futur aquest sentit de ge-

nerositat i gentilesa s'apliqués als que van en cotxe". **Sempronio** és l'únic dels convidats a participar en aquest joc que no odia cap paraula. "A vegades, parlant per ràdio, se m'acut dir *ultra*, perquè ho dic a casa, i em traeixo i dic *fins i tot*. Tot depèn del to del lloc on es diuen les paraules". I explica el perquè d'aquest amor total, sense fissures: "Accepto a cegues el que diu l'Institut d'Estudis Catalans i tinc en compte l'auditori. No odio cap paraula, accepto totes les acordades i santificades per l'IEC, al qual li atorguen el do de codificar l'idioma".

Per la seva banda, l'escriptor **Josep Franco**, ens confessa que, en principi, no té cap mania especial sobre cap paraula o expressió, perquè "no està bé per a un escriptor que pot necessitar-les en qualsevol moment". Respecta, però, els seus col·legues que sí en tenen, de manies. Tanmateix, en el fons sí té una certa reticència envers paraules com *llurs*, que, segons ell, "tenen una minsa extensió en la parla actual", i afirma que "cal utilitzar les paraules més properes a la parla, sense eixir de la correcció. Hi ha possibilitats diverses per a dir les coses, i cal saber-les utilitzar segons el registre on ens trobem".

Al final del combinat, dues cireretes i el gotet de malta. La primera cirereta l'aporta algú que, tot i publicar llibres i articles, té d'ofici de veritat dir homilies. I la segona, prové d'algú que deu l'èxit no només ni solament als textos que escriu sinó a com els canta. D'una banda, mossèn **Ballarín** diu que avorix la paraula *covard* perquè ho troba "caure en allò del roc a la faixa, el nadar i guardar la roba". Fora dels odis que provenen del significat, assegura que té la mania de no fer servir mai "paraules que sonin a tècniques, com les que sovint fan en teologia". Ballarín reconeix la seva aversió per les paraules

"que òbviament són d'influència forana, com *barco*". I molt especialment "els diminutius castellanitzats com *Montse*, aquesta manera de fer diminutius em trau de polleguera. Coses com *senya* per dir *senyoreta*, *cole*, *tele*, *cine* i tots els que en tal·leu pel principi com en castellà". O sigui que Ballarín deu creure que s'ha de dir *legi*, *visió* o *mena*. Per la seva banda, **Gerard Quintana**, el cantant dels Sopa de cabra, odia la paraula *eleccions*, "perquè les hem de patir molt i són una època (es refereix no a les eleccions, sinó a la campanya electoral) durant la qual hem de suportar que els polítics ens assaltin". A part també de les manies que se sostenen en la semàntica, Quintana no posaria mai en una cançó, o quasi mai, paraules com "*impertinent*, *inconseqüent*, *independent*, perquè em molesta aquest so final i les trobo superficials. És que no m'agraden gens". És coherent.

L'escriptor Toni **Cucarella** encara guarda algun record de la seua infantesa i no està disposat a salvar l'expressió *l'últim marieta*, perquè quan ell jugava de petit, sempre deien *l'últim prenyaburres*. A banda d'això, està disposat a salvar-ho tot. Sense manies.

La dosi de malta es deu al periodista **Lluís Bonada**, que té part de culpa en els orígens d'aquest joc, mitjançant el diccionari planià que els esmentava al començament. Amb la ironia que el caracteritza, Bonada reconeix la seva aversió per "l'expressió *obrir un debat* en boca de polítics i intel·lectuals que diuen o aspiren a viure de la propina institucional. En aquest context", acaba, "l'expressió *això forma part d'un debat més ampli que em té el cor robat*". Tard o d'hora, tot arriba. De més verdes en maduren.

Quim Goicoechea, amb informacions de Maite Ferrando

PROPERA APARICIÓ DEL FACSIMIL

"FLORA Y FAUNA DE LA ALBUFERA"

de la testamentària de Felip II (s. XVI) de la biblioteca del Real Monestir de l'Escorial,
Coedició del Patrimonio Nacional i Edicions Històrico Artístiques, SA

Per a més informació d'aquesta edició envieu aquesta butlleta a:
Edicions Històrico Artístiques, SA. Apartat de Correus 81 12530 BORRIANA
Fax: 964/510347
Tel: 964/570425

Nom.....Cognoms.....Telf.....
Adreça.....C.P.....Població.....